

Jasiuk, Jerzy

Symposium w Pradze na temat ochrony zabytków techniki

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/2, 490-491

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Podobnie jak i dawnej ekspozycji, zasadą nowej jest wiązanie współczesnej techniki z jednej strony z podstawami naukowymi, a z drugiej — z jej dziejami. Tak np. w sali lotnictwa zarówno pokazano poszczególne etapy rozwoju samolotu, jak i zainstalowano mały tunel aerodynamiczny, ukazujący przepływ powietrza wokół modelu skrzydła samolotu.

Ozdobą ekspozycji pomiaru czasu jest znajdujący się w ruchu zegar z 1392 r. z katedry w Wells — jeden z najdawniejszych znanych zegarów mechanicznych, ozdobą zaś sali żeglugi — model okrętu wojennego „The Prince” wykonany w 1670 r.

Osiągnięcia polskie reprezentowane są w ekspozycji astronomii przez ryciny z *Selenographii* i *Machina coelestis* Heweliusza.

E. O.

Czechosłowacja

SYMPOZJUM W PRADZE NA TEMAT OCHRONY ZABYTKÓW TECHNIKI

W większości krajów europejskich, w ciągu ostatnich kilku lat daje się zauważyć wyraźny wzrost zainteresowania zabytkami techniki oraz rozwój działalności w dziedzinie ich ochrony. Zjawiska te przejawiają się zarówno w różnego rodzaju publikacjach jak i w organizowaniu narad oraz konferencji poświęconych tej tematyce.

Te ostatnie odbywały się jednak dotychczas w skali regionalnej lub co najwyżej krajowej. Dlatego sympozjum w Pradze, które obradowało 27 i 28 września 1966 r. rozpoczęło, jeśli tak można powiedzieć, nowy etap. Mianowicie miało ono charakter międzynarodowy, gdyż poza gospodarzami brali w nim udział przedstawiciele pięciu krajów: Francji, Jugosławii, Niemieckiej Republiki Demokratycznej, Polski i Węgier.

Organizatorami imprezy byli: Państwowy Urząd Ochrony Zabytków i Ochrony Przyrody w CSRS oraz Narodowe Muzeum Techniki w Pradze.

Program sympozjum został tak ułożony, że pierwszy dzień obrad dotyczył problemów ochrony zabytków techniki w Czechosłowacji, natomiast w drugim dniu zgrupowane były wypowiedzi gości zagranicznych. Trzeci dzień obejmował wycieczkę do kilku ciekawszych zabytków techniki na terenie Czech.

W pierwszym, „czeskim” dniu obrad główne referaty wygłosili: dr Jerzy Vondra o zabytkach techniki w terenie i ich ochronie oraz dr Karol Czerny o opiece nad ruchomymi zabytkami techniki. Poza tym dr Lubomír Loudil przedstawił komunikat na temat ochrony zabytków techniki rolniczej a dr Olga Skalnikowa komunikat na temat zabytków techniki w skansenach czeskich i zagranicznych.

Drugi dzień obrad, zgodnie z programem został wypełniony wypowiedziami na temat stanu i osiągnięć ochrony zabytków techniki w innych krajach, których przedstawiciele uczestniczyli w sympozjum. O ogólnych problemach ochrony zabytków techniki w Polsce mówił dyr. mgr Mieczysław Ptaśnik, w Słowenii — dyr. Marian Vidmar, na Węgrzech — dyr. Istvan Szylagyi, w Niemieckiej Republice Demokratycznej — doc. Otfreid Wagenbreth i dr Wolfgang Mühlfreidel. Ponadto prof. dr Jan Pazdur wygłosił referat o metodach wykorzystania zabytków techniki górniczej w badaniach historycznych, mgr Eugeniusz Krygier o inwentaryzacji zabytków górnictwa a niżej podpisany o teoretycznym i praktycznym pojęciu zabytku techniki.

Samo powyższe zestawienie referatów, nie mówiąc o dyskusji, w której również przeważały głosy członków delegacji polskiej (inż. F. Kanclerz, inż. J. Jasiuk, mgr A. Michałowski) świadczy o jej bardzo aktywnym udziale w obradach. Aktywność ta była rezultatem poważnego dorobku i licznych doświadczeń, które posiadamy w dziedzinie ochrony zabytków techniki.

Konfrontacja dokonana w czasie sympozjum potwierdziła zaawansowanie naszych prac zarówno w zakresie metodyczno-programowym jak i realizacyjnym. Cechą wyróżniającą dorobek polski jest przy tym skala tych prac oraz ich kompleksowy charakter. Żaden z krajów nie może się np. poszczycić tak szeroko zakrojoną akcją rejestracji zabytków techniki czy tak złożonym przedsięwzięciem konserwatorsko-muzealnym jak organizacja sieci placówek muzealnictwa technicznego w Zagłębiu Staropolskim lub organizacja Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce. Cały szereg problemów przedstawiony w referatach, zwłaszcza węgierskim i niemieckim, jako oczekujący rozważania i rozwiązania, był u nas dyskutowany kilka lat temu. W sumie obrady sympozjum dowiodły, że dorobek polski zajmuje pozycję przodującą. Nie można jednak nie zwrócić uwagi, że dystans jaki dzieli od nas inne kraje w pewnych przypadkach wyraźnie maleje. Piszący te słowa mógł się o tym osobiście przekonać porównując np. sytuację panującą obecnie w Czechosłowacji z jej obrazem przed trzema laty. O dużym kroku naprzód, który dokonali koledzy czescy, dowodzi też sam fakt zorganizowania sympozjum.

Obrady zakończone zostały podjęciem wspólnej uchwały, w której uczestnicy sympozjum wyrażają zadowolenie z bardzo dla wszystkich pożytecznej wymiany poglądów, postulują powtarzanie tego rodzaju imprez w przyszłości, mniej więcej co dwa lata, sugerują wreszcie, aby problemami ochrony zabytków techniki zainteresować jedną z międzynarodowych organizacji kulturalnych. W kuluarach, po podjęciu tej uchwały słyszało się liczne opinie, że gospodarzem następnego sympozjum na temat ochrony zabytków techniki powinna być Polska.

Trzeciego dnia, już po formalnym zamknięciu obrad, odbyła się wycieczka, w trakcie której uczestnicy obejrżeli kilka zabytków techniki na terenie Czech. Były to: wapiennik w miejscowości Velká Chuchle, młyn wodny w miejscowości Bláhova Lhota, piękna kuźnia wodna w Dobrziwie oraz browar w Pilźnie. Ten ostatni jest jeszcze czynnym zakładem produkcyjnym, przy jego zwiedzaniu nie obyło się więc bez degustacji.

Obrady sympozjum odbywały się w gmachu Narodowego Muzeum Technicznego w Pradze, w którym specjalnie z tej okazji zorganizowano wystawę *Ochrona zabytków techniki* (scenariusz jej opracowali dr Karol Czerny i dr Jerzy Vondra). Na wystawie zaprezentowano przy pomocy fotografii, rysunków, modeli oraz nielicznych eksponatów oryginalnych wiele zabytków techniki znajdujących się na terenie Czechosłowacji. Prezentacja ta została dokonana przy zastosowaniu podziału branżowego. Pokazano zabytki techniki górniczej, hutniczej, młynarskiej, piwowarskiej, włókienniczej i ceramicznej oraz zabytki budownictwa wodnego i mostowego jak również zabytki transportu.

Jerzy Jasiuk

JUBILEUSZ JACHYMOWA

W dniu 30 września 1966 r. w Pradze a w dniu 1 października w Jachymowie odbyły się uroczystości 450-lecia założenia tego górniczego miasta.

Sesja naukowa zorganizowana w Pradze przez Muzeum Techniki obejmowała 18 referatów. Prelegenci poruszyli szeroki zakres tematyki, począwszy od sytuacji